

Kohtuasi C-320/23**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

24. mai 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Handelsgericht Wien (Viini kaubanduskohus, Austria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

23. mai 2023

Apellant ja kostja:

DocLX Travel Events GmbH

Vastustaja apellatsioonimenetluses ja hageja:

Bundesarbeiterkammer

[...]

Handelsgericht Wien (Viini kaubanduskohus) tegi apellatsioonikohtuna [...] kohtuasjas, mille pooled on hageja **Bundesarbeiterkammer**, 1040 Viin, [...] *versus* kostja **DocLX Travel Events GmbH**, 1010 Viin, [...] seoses 407,80 euro suuruse nõudega, menetledes kostja apellatsioonkaebust Bezirksgericht für Handelssachen Wieni (Viini esimese astme kaubanduskohus) 4. jaanuari 2023. aasta otsuse [...] peale, järgmise

k o h t u m ä ä r u s e:

I. Euroopa Kohtule esitatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel järgmised eelotsuse küsimused, mis puudutavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ (edaspidi „**pakettreisidirektiiv**“), artiklit 12 („Pakettreisilepingu lõpetamine ja lepingust taganemise õigus enne pakettreise algust“):

1. Kas taganemistasu asjakohasuse ja seega ka selle suuruse kontrollimisel tuleb lähtuda reisikorraldaja pakkumuse esitamise ajast, pakettreisilepingu sõlmimise ajast, reisija taganemisavalduse esitamise ajast, kavandatud reisi lõppemise ajast või mõnest muust ajast?
2. Kas taganemistasu asjakohasuse ja seega ka selle suuruse kontrollimisel tuleb lähtuda ettevõtja õigest majanduslikust kalkulatsioonist või muudest kriteeriumidest, näiteks üldisest hindamisest reisihinna teatud protsendi alusel?
3. Kas viidatud sätet tuleb tõlgendada nii, et pakettreisilepingus kokku lepitud ebamõistlikult suure taganemistasu korral säilitab reisikorraldaja oma õiguse nõuda (esimesele ja teisele küsimusele antava vastuse tähenduses) asjakohast taganemistasu või tuleb tasu suurus arvutada reisikorraldajal tegelikult tekkinud kahju alusel või kaotab reisikorraldaja selle õiguse täielikult?
4. Kas taganemistasu asjakohasuse hindamisel, eelkõige kindlamääraliselt kokku lepitud tasu korral võib tugineda riigisisesele õigusele, kui see näeb oodatava ebaproportsionaalselt suure menetluskoormuse korral ette, et kohus võib tasu suuruse kindlaks määrata oma kaalutusotsusega?

II. [...] [menetluse peatamine]

Põhjendused

I. Asjaolud

Tarbija broneeris 2020. aasta novembris kostja juures ajavahemikuks 25. juunist kuni 1. juulini 2022 koolilõppureisi („X-Jam Maturareise“) Horvaatiasse Laterna poolsaarele. Kokku lepitud broneerimistingimuste punkt 7 sätestab:

„Reisija õigus reisist enne reisi algust taganeda

Pakettreisiseaduse (Pauschalreisegesetz, PRG) § 10 lõike 1 alusel on reisijal õigus pakettreisist mis tahes ajal enne reisi algust taganeda, makstes kindlamääralist taganemistasu.

Lisaks käitlustasule (punkt 3) lepatakse kokku järgmistes asjakohastes kindlamääralistes tasudes, mille arvutamisel võetakse aluseks reisist taganemise ja pakettreisi kokkulepitud alguse vahele jääv aeg:

kuni 30. päevani enne reisi algust 40%

[...]

kokkulepitud reisihinnast.“

2021. aasta septembris taganes tarbija reisilepingust, 13. septembri 2021. aasta tühistamisarvega nõudis kostja tarbijalt sisse 464,80 eurot, sealhulgas taganemistasu summas 378,80 eurot ja käitlustasu summas 29 eurot.

Tarbija tasus selle summa, reserveerides endale tagasinõudeõiguse, ja loovutas selle õiguse hagejale.

II. Poolte väited

Hageja esitab taganemistasu ja käitlustasu tagasimaksmise nõude summas 407,80 eurot, millele lisandub viivis. Kokku lepitud taganemistasu ja käitlustasu on pakettreisiseaduse (Pauschalreisegesetz, edaspidi „PRG“) § 10, tsiviilseadustiku (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „ABGB“) § 879 lõike 3 ning tarbijakaitseaduse (Konsumentenschutzgesetz, edaspidi „KSchG“) § 6c alusel tühised ja panevad isikule märkimisväärselt suure koormuse eelkõige seetõttu, et koolilõpureis „X-Jam Maturareise“ oli 2022. aastal täielikult välja müüdud. Hageja väitel ei tekkinud kostjal üldse kahju. Käitlustasu on ebamõistlikult suur ja paneb isikule märkimisväärselt suure koormuse.

Kostja esitas hagi nõudele vastuväited.

III. Menetluse senine kulg

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus) rahuldab nõude 4. jaanuari 2023. aasta otsusega tervikuna. Ta märkis, et osundatud tühistamiskokkuleppe on vastuvõetamatu. Selles ei tehta vahet, kas reisist taganetakse üks aasta või ainult veidi rohkem kui üks kuu enne selle toimumist. Samuti ei ole oluline see, et kostja müüs reise oma ootenimekirja kaudu tegelikult edasi, kusjuures juhul, kui reisist taganetakse reisi algusele eelneval aastal, on reisi edasimüümise tõenäosus suurem kui reisist pärast aastavahetust taganemise korral. Tegelikult nõuab kostja selle tingimuse alusel taganemistasu isegi siis, kui tal reisi edasimüümisest tulenevalt kahju ei tekkinud. Sõlmitud kokkulepe ei taga, et taganemistasu vastab pakettreisi hinnale, millest on maha arvatud reisiteenuste alternatiivsest kasutamisest tulenev kulude kokkuhoid ja tulu. Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et kõnealune tingimus paneb isikule märkimisväärselt suure koormuse ABGB § 879 lõike 3 tähenduses ja on vastuolus ka PRG §-ga 10. Lisaks sellele väidab esimese astme kohus, et tarbijatehingut puudutavas individuaalses menetluses ei saa kokku leppimata ebaõiglasi tingimusi kehtivust säilitaval kujul enam muuta, mistõttu ei teki enam küsimust, kas kohus saab kokkulepitud taganemistasu vähendada.

Kuna kostjast reisikorraldajal kahju ei tekkinud, ei saa ta oma nõude esitamisel tugineda PRG § 10 lõike 1 neljandale lausele.

Kostja esitas otsuse peale apellatsioonkaebuse Handelsgericht Wienile (Viini kaubanduskohus).

IV. Menetletav apellatsioonkaebus

[...] [menetlusõigusnormid]

Apellatsioonkaebuse vastuvõetavate alustena nimetab apellant menetlusõigusnormide rikkumist, asjaolude väärast tuvastamist tulenevalt tõendite väärast õiguslikust hindamisest ja ebaõiget õiguslikku hinnangut. Muu hulgas väidab ta, et taganemistasu asjakohasuse kontrollimisel tuleb lähtuda lepingu sõlmimise ajast.

Vastuses apellatsioonkaebusele kaitseb hageja esimese astme kohtu õiguslikku seisukohta ja esitab samuti vastuvõetava väite, et esimese astme kohus tuvastas asjaolud vääralt tulenevalt tõendite väärast õiguslikust hindamisest.

V. Eelotsuse küsimused

Üldist

Käesoleval juhul ei taganenud tarbija pakettreisilepingust pakettreisidirektiivi artikli 12 lõikes 2 nimetatud põhjustel.

Pakettreisidirektiivi artikli 12 lõige 1 sätestab:

„Pakettreisilepingu lõpetamine ja lepingust taganemise õigus enne pakettreisi algust

Liikmesriigid tagavad, et reisija võib pakettreisilepingu igal hetkel enne pakettreisi algust lõpetada. Kui reisija lõpetab pakettreisilepingu käesoleva lõike kohaselt, võidakse temalt nõuda korraldajale asjakohase ja põhjendatud lõpetamistasu maksmist. Pakettreisilepinguga võidakse kehtestada mõistlikud standardised lõpetamistasud sõltuvalt sellest, kui palju aega on lepingu lõpetamise hetkel jäänud pakettreisi alguseni ning milline on eeldatav reisiteenuste alternatiivsest kasutamisest tulenev kulude kokkuvõid ja tulu. Standardsete lõpetamistasude puudumisel vastab lõpetamistasu suurus pakettreisi hinnale, millest on maha arvatud reisiteenuste alternatiivsest kasutamisest tulenev kulude kokkuvõid ja tulu. Reisija nõudmisel põhjendab korraldaja lõpetamistasude suurust.“

Kõnealune direktiiv võeti Austrias üle pakettreiside ja sellega seotud reisiteenuste föderaalseadusega (Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (PRG)), mille § 10 lõige 1 sätestab:

„Õigus pakettreisilepingust enne pakettreisi algust taganeda

Reisija võib pakettreisilepingust mis tahes ajal enne pakettreisi algust taganeda, nimetamata taganemise põhjust. Kui reisija pakettreisilepingust käesoleva lõike kohaselt taganeb, võib reisikorraldaja nõuda asjakohase ja põhjendatud taganemistasu maksmist. Pakettreisilepinguga võidakse kehtestada asjakohased

kindlamääralsed taganemistasud, mis sõltuvad lepingust taganemise ja pakettreisi alguse vahele jääva ajavahemiku pikkusest ning reisiteenuste alternatiivsest kasutamisest tulenevast kulude kokkuhoiust ja tulust. Kui lepingus ei ole kindlamääralist tasu kokku lepitud, vastab tasu suurus pakettreisi hinnale, millest on maha arvatud reisiteenuste alternatiivsest kasutamisest tulenev kulude kokkuvõtte ja tulu. Reisija nõudmisel põhjendab korraldaja taganemistasu suurust.“

Käesoleva menetluse suhtes kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadust (Zivilprozessordnung, edaspidi „ZPO“). ZPO § 273 lõige 1 sätestab:

„Kui on tuvastatud, et poolel on õigus nõuda kahjuhüvitist või viivist või esitada muud nõuet, kuid hüvitatava kahju või viivise või nõude suurust ei ole võimalik tõendada või on tõendamine ebaproportsionaalselt keeruline, võib kohus taotluse alusel või omal algatusel selle summa kindlaks määrata oma äranägemise järgi, jättes kõrvale poole pakutud tõendid. Summa kindlaksmääramisele võib eelneka ka ühelt poolelt vande all ütluste võtmine summa kindlaksmääramise seisukohast oluliste asjaolude kohta.“

Pakettreisidirektiivi põhjenduse 31 kohaselt peaksid reisijad saama pakettreisilepingu lõpetada igal ajal enne pakettreisi algust, tasudes selle eest asjakohase ja põhjendatud lõpetamistasu, võttes arvesse eeldatavat kulude kokkuvõtte ja reisiteenuste alternatiivsest kasutamisest tulenevat tulu.

ELTL-le, eelkõige selle artiklile 114 tuginedes reguleeriti pakettreise puudutav õigus ühtselt, täielikult ühtlustatult ja lõplikult (pakettreisidirektiivi artiklid 1 ja 4).

Vastus apellatsioonikohtu esitatud küsimustele on menetletava kohtuasja lahendamise seisukohast määrava tähtsusega. Apellatsioonikohtule teadaolevalt puuduvad Euroopa Kohtu lahendid, mis käsitleksid pakettreisidirektiivi artikli 12 lõike 1 tõlgendamist kirjeldatud tähenduses. Kohtuasi C-287/21 (Landesgericht Salzburgi (liidumaa kohus Salzburgis) eelotsusetaotlus) kustutati registrist.

Esimene küsimus

Käesolevas asjas jääb pakettreisilepingu pakkumuse esitamise (suvi 2020), reisi broneerimise (november 2020), taganemisavalduse esitamise (september 2021) ja reisi toimumise (suvi 2022) vahele pikk aeg. Pakettreisidirektiivist ei ilmne, millisest ajast lähtuda tuleb.

Teine küsimus

Üldiselt määratakse reisiteenuste osutamist puudutavates õigusnormides taganemistasu („tühistamiskulud“) suurus kindlaks kindlamääralselt protsendina reisi hinnast, liigendatuna reisija taganemisavalduse esitamise aja järgi. Täpsest majanduslikust kalkulatsioonist tehingute puhul ei lähtuta.

Riigi kõrgeimate kohtute praktika kõnealuses küsimuses puudub. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus, edaspidi „BGH“) võtab taganemistasu suuruse määramisel ilmselt aluseks majandusliku kalkulatsiooni, mis põhineb kolmel viimasel majandusaastal [...]. Ta leiab, et reisijal ei ole õigust taotleda teavet ja et asjaolude kirjeldamise ja tõendamise koormis on reisikorraldajal. [...].

Kolmas küsimus

Euroopa Kohus sedastas 8. detsembri 2022. aasta otsuses C-625/21, et nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglase tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui müügilepingus sisalduv kahju hüvitamise tingimus on tunnustatud ebaõiglaseks ja seega tühiuks, kuid leping võib ilma selle tingimusega siiski edasi kehtida, siis välistavad viidatud sätted, et kahju hüvitamise hagi puhul, mis põhineb üksnes riigisisese võlaõiguse dispositiivsel sätel, võib majandustegevuse raames tegutsev müüja, kes on selle tingimuse kehtestanud, nõuda kahjuhüvitist, nagu see on ette nähtud sättes, mida oleks kohaldatud selle tingimuse puudumisel.

Küsimusele, kas viidatud kohtuotsus on oluline ka pakettreisidirektiivi artikli 12 lõike 1 tõlgendamisel, eelkõige osas, mis puudutab selle sätte viimase lause kehtivust sellele eelnevate lausete kontekstis, ei saa eelotsusetaotluse esitanud apellatsioonikohus ise ilma kahtlusteta vastata eelkõige seetõttu, et pakettreisilepingu pakkumuse esitamise (suvi 2020), reisi broneerimise (november 2020) ja taganemisavalduse esitamise (september 2021) vahele jäi pikk aeg.

Neljas küsimus

Õigusakte tuleb tõlgendada tõhusalt ja direktiivi eesmärk on aidata kaasa tarbijakaitse kõrgele tasemele (põhjendus 51). Eelotsusetaotluse esitanud apellatsioonikohtu sõnul hõlmab see ka tõhusat õigust esitada hagi, mille menetlemise keskmised kulud peavad olema mõistlikus proportsioonis hagi väärtusega. See nähtub ka põhjendustest (eelkõige põhjendus 7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruses (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus.

Kahju hüvitamise nõuete või muude nõuete menetlemisel võib hagejal tekkida suuri raskusi nõude suuruse tõendamisel. Viidatud riigisisese menetlusõigusnormi, nimelt ZPO § 273 kohaselt on hageja eelisseisundis, kui ta on tõendanud nõude olemasolu vastavalt tõendamismenetluse rangetele reeglitele. Menetluslik koormus summa suuruse tuvastamiseks peaks jääma mõistlikesse piiridesse ja hageja iseenesest põhjendatud nõude rahuldamisega ei tohiks põhjendamatult viivitada. Seega annab viidatud säte juhul, kui nõude suurust ei ole üldse võimalik tõendada või saab seda teha ainult ebaproportsionaalselt suurte raskustega, kohtule võimaluse määrata vaidlusaluse summa suurus *ex officio* või taotluse alusel kindlaks oma äranägemise järgi. Sellisel juhul on kohus vabastatud nõude suuruse

seisukohast otsustavate asjaolude tuvastamisest ja võib seega ka poolte tõendamistaotlused selles osas rahuldamata jätta. Viidatud säte ei vabasta hagejat tõendamiskoormisest ega kohustusest täpsustada nõude suurust oma hagiavalduses. [...].

Eelotsusetaotluse esitanud apellatsioonikohus soovib kohaldada viidatud riigisisest menetlusõigusnormi ka seetõttu, et nii reisija kui ka reisikorraldaja on huvitatud vaidluse tõhusast, soodsast ja kiirest lahendamisest. Pakettreisidirektiivi võib siiski mõista ka teisiti.

6. Menetluse peatamise ja eelotsusetaotluse esitamise kohustus

[...] [menetluse peatamine]

Handelsgericht Wien

[...] Viin, [...]

23. mai 2023

[...]

TÖÖDOKUMENT